

LITTERATUR OG LITTERATURDIDAKTIKK

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Forord ved redaksjonen
2. Hallvard Kjelen: «Fagleg litteraturundervisning? Nokre litteraturlærarmodellar til diskusjon»
3. Asbjørn Rørslett Kolberg: «Identitet, konflikt og veien hjem. Stemmer i nyere samisk ungdomslitteratur»
4. Sofija Christensen: «Den umulige kommunikasjonen i Lene Asks *Det du ikke sier, er sant*»
5. Rolf Gaasland: «Omveien hjem. 'Hans og Grete' i klasserommet»
6. Kristin Buvik Sivertsen: «Følsomme lesninger. Affektteori og litteraturundervisning i Fagfornyelsen»
7. Mia Kaasby: «Konseptuelle metaforer som seleksjonskriterium for Dansk litteraturs kanon – med fokus på elevers literacytilegnelse på tværs af tidsrum, sprog og kultur»
8. Ronny Spaans: «Mitt namn er Petter Dass, som bur mot norskfagets ende»
9. Per Esben Myren-Svelstad: «Lyrisk kompleksitet i antropocen. Ein formorientert, berekraftig litteraturdidaktikk»
10. Marianne Røskeland: «Humor på alvor i litteraturundervisninga med 'Anekdote' av Herman Wildenvey»
11. Morten Auklend: «Kassetekstens didaktikk. Korte prosatekster i klasserom og auditorium»
12. Martin Blok Johansen: «Uafgjørighedsdidaktik i litteraturundervisningen»
13. Tatjana Kielland Samoilow: «Et sted å starte: Geografiske utforskninger av litteratur»
14. Anne Oterholm: «Hva kan et forfatterstudium være?»

Forord ved redaksjonen

Dette spesialnummeret av *Nordlit* høsten 2021 handler om litteratur og litteraturdidaktikk og er laget av forskergruppen Litteratur og didaktikk ved Nord Universitet (Bodø, Nesna og Levanger). Forfatterne søker å skape faglig relevante diskusjoner eller koble seg til allerede eksisterende diskusjoner knyttet til de mange problemstillingene som er blitt virvlet opp i litteraturfagene de senere år: Hvordan kan litteraturundervisning bidra til å utvikle lesekyndige elever og studenter? Hvilke sjangrer skal prioriteres på skole- og universitetspensa? Hvordan – og hvorfor – undervise i eldre historiske tekster? Hvordan kan litteraturundervisning best ivareta samfunns- og fagverdier som «demokrati», «bærekraft» og «livsmestring»? Skal litteraturens egenverdi eller nytteverdi prioriteres i undervisningen, og hvordan skal vi forstå forholdet mellom litteraturens egen- og nytteverdi? Hvordan forene en faglig tilnærming til litteraturen med mer opplevels- og intuitivt orienterte lesemåter? Egner vanskelig tilgjengelig litteratur seg i undervisningen?

Ettersom bidragsyterne i dette nummeret har ulike bakgrunner – didaktikk, nordistikk og allmenn litteraturvitenskap – bærer samlingen mer preg av mangfold enn enhet. Mangfoldet er representert både i tekstutvalg, analysemetoder og teoritilfang. De litterære tekstene som leses og kontekstualiseres er hentet fra bidragsytternes respektive forsknings- og undervisningsinteresser, og inkluderer så forskjellige sjangrer som romaner, dikt, noveller og kortprosa fra ulike regionale og nasjonale områder i Norden. Et par artikler bruker internasjonale klassikere for å problematisere anvendelsen av litteratur enten som didaktisk ressurs eller som fortolkningsobjekt. Også samisk tekst og barne- og ungdomslitteratur er inkludert, og så forskjellige forfattere som Petter Dass, Inger Hagerup, brødrene Grimm, Herman Wildenvey, Anthony Burgess, Lene Ask, Jakob Wegelius, Monica Isakstuen og Frøydis Sollid Simonsen blir trukket inn for å belyse og problematisere litteraturens vide og utstrakte nedslagsfelt i undervisningssammenheng.

Antologiens siste bidrag, som handler om hvordan forfatterstudiet blir drevet i Tromsø, skriver seg også inn i denne tenkningen. Bidragene i dette nummeret har i hovedsak vekt på litteraturundervisning slik den foregår i skolen og ved universitetene, det vil si en undervisning som først og fremst har lesekompetanse som hovedformål. Men det siste bidraget gir et innblikk i en annen form for litteraturundervisning, nemlig den som har skapelsen av litteratur som sitt hovedformål.

Utgivelsen åpner med en teoretisk artikkel som forsøker å tenke litteraturunderviseren via ulike teoretiske lærermodeller. De fire neste artiklene sirkler alle inn barne- og ungdomslitteratur – og måter å tenke seg lesning av og undervisning i denne typen tekst. De neste tre artiklene handler om kanonisk litteratur sett i et didaktisk lys. De fire siste bidragene tar utgangspunkt i hvordan ulike sjangrer, teksttyper og formater, for eksempel kortprosa, humoristiske tekster, stedslitteratur og ubestemmelige tekster, kan legitimeres og anvendes i en undervisningssammenheng. Avslutningsvis presenterer Anne Oterholm den pedagogiske tenkningen som ligger til grunn for praksis på forfatterstudiet ved UiT Norges arktiske universitet.

Temanummeret er redigert av forskergruppen Litteratur og didaktikk, som består av undervisere og forskere ved Nord Universitets læresteder Levanger, Nesna og Bodø, samt UiT. Gruppen har også søkt utover det regionale ved å invitere eksterne bidragsytere, blant annet fra Danmark. Gruppens mål med denne første forskningsutgivelsen har vært å kommunisere med et større fagfelt, samt knytte til seg kontakter og få innspill fra andre institusjoner og nettverk der de vitenskapelige problemstillingene er andre og undervisningstendensene skiller seg fra de gruppen allerede kjenner til. Eksterne impulser fra den nordiske samtalen om litteraturredidaktikk fører nye fagperspektiver inn i litteraturforskningen og litteraturundervisningen i nord.

Redaksjonen håper utgivelsen kan inspirere til videre dialog og debatt om tekst og litteratur på landets mange læresteder, både på lærerværelsene ved de videregående skolene og i den høyere utdanningens korridorer og undervisningsrom. Vi ønsker å takke alle som har vært medvirkende i prosessen: bidragsyterne, fagfellene, Nord Universitet og UiT Norges arktiske universitet. Tusen takk for hjelpen, og god lesning til alle!

Gjesterredaksjonen i *Nordlit* 48
Morten Auklend, Hallvard Kjelen og Rolf Gaasland
Tromsø, 18/12 2021